

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

Názory studentů Teologické fakulty Jihočeské univerzity
v Českých Budějovicích na integraci Romů do společnosti

Vedoucí práce: Mgr. David Urban

Autor práce: Jana Nezbedová

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Forma studia: Prezenční

Ročník: 3.

2009

Prohlašuji, že svoji bakalářskou – diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

23. dubna 2009

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Davidovi Urbanovi za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	6
------------	---

TEORETICKÁ ČÁST

1 Romové	7
1.1 Národnostní menšin.....	7
1.2 Romská národnostní menšina.....	7
2 Identita Romů..	9
2.1 Oslabená etnická identita Romů v ČR	10
3 Vztah Romů k majoritě.....	11
4 Sociální vyloučení.....	12
4.1 Sociální vyloučení Romů.....	13
5 Integrace.....	14
5.1 Zahraniční inspirace k integraci Romů.....	14
5.2 Překážky procesu integrace.....	15
5.2.1 Překážky vnitřní.....	15
5.2.2 Překážky vnější, pramenící ze společnosti.....	16
5.3 Motivy integrace menšin.....	17
5.4 Formulace programu integrace.....	18
5.5 Program integrace romské menšiny.....	19
5.6 Cesty k integraci.....	19
5.7 Principy integrace.....	20
5.7.1 Principy zaměření politiky integrace.....	20
5.7.2 Principy implementace integračních opatření.....	21

6 Státní politika	22
6.1 Dosavadní programy vlády v oblasti integrace Romů.....	23

7 Role sociální práce z hlediska dimenzí integrace	24
---	----

PRAKTICKÁ ČÁST

8 Výzkum	26
8.1 Cíl výzkumu	26
8.2 Metodika výzkumu.....	26
8.3 Prezentace výsledků rozhovoru	27

9 Diskuse	33
------------------------	----

ZÁVĚR	36
Seznam použité literatury	37
Seznam příloh	39
Přílohy	40
Abstrakt	42
Abstract.....	43

Úvod

Bakalářskou práci s tímto tématem jsem zvolila proto, že o romské minoritě se neustále diskutuje a problematika romské integrace je jedním z hlavních témat dnešní doby v rámci romské populace.

Dnes je již několik stovek Romů plně integrováno do společnosti, ale zároveň je několik tisíců, kteří integrování nejsou.

Romská kultura je zcela odlišná od české a to je jeden z velkých problémů, proč se romští občané nedokáží tak snadno integrovat do české společnosti. Jejich životní styl se téměř neshoduje s tím naším, proto potřebují určitou pomoc se začleňováním od majority. Není to snadný úkol, ale ne nemožný. Zde je potřeba velká tolerance a mnoho oboustranné trpělivosti.

S integrací Romů mohou pomoci z velké části sociální pracovníci, ale i všichni spoluobčané. Sociální pracovníci, kteří navštěvují Romy v jejich vyloučených lokalitách musí postupovat velmi pomalu a opatrně. Když se jim podaří navázat více přátelský vztah, není už tak těžké Romy alespoň částečně ovlivnit. Stereotypy a předsudky občanů České republiky proti Romům jsou stále zakořeněné v jejich chování a myšlení. Tímto pak mnohým Romům stěžují přizpůsobení se většině. Také diskriminace a netolerance ovlivňují každodenní život romského obyvatelstva. Ztrácí se motivace něco dělat, aby člověk byl přijat mezi ostatní a nebylo mu ubližováno. Každý člověk chce patřit do společnosti a ne z ní být různými způsoby vylučován.

Cílem mé teoretické části je vysvětlení základních pojmů, principů integrace a vztah Romů k majoritě. Praktická část se zabývá názory studentů třetího ročníku oboru Sociální a charitativní práce Teologické fakulty Jihočeské univerzity na integraci Romů do společnosti. Pro výběr těchto studentů jsem se rozhodla proto, že se zanedlouho stanou sociálními pracovníky a velice mě zajímaly jejich názory na integraci Romů. Jako metodu výzkumu jsem zvolila rozhovor.

1 Romové

„(...) Romové jako celek mají proti většinové populaci nižší úroveň vzdělanosti, vysokou nezaměstnanost, vysokou kriminalitu, horší zdravotní stav, kratší průměrnou délku života, nízkou úroveň stravování a bydlení.(...) Nepočetná elita Romů se ke svému původu nehlásí a snaží se splynout s většinovou společností. Základní jednotkou romského etnika je patriarchální velkorodina, fajta. Tradičně se na tuto širokou rodinu Romové spoléhají mnohem více než většinová populace. Jejich kultura spojuje animistické náboženství s křesťanstvím. Postavení na okraji společnosti však vede k degradaci tradičního způsobu života, děti jsou odkládány do ústavů, stoupá počet rozvodů.“¹

1.1 Národnostní menšina

„Společenství osob, které mají státní občanství státu, v němž žijí a projevují vůli být považováni za národnostní menšinu, mají odlišné kulturní a etnické zvyklosti, mají zájem na jejich uchování i rozvíjení a současně mají vztah k většinové společnosti. Národnostní menšina se hlásí k národu, což je v některých případech národ sousedního státu.“²

„Za podstatný se však považuje zejména subjektivní pocit sounáležitosti „MY“, který se stává základem individuální i kolektivní identity.“³

1.2 Romská národnostní menšina

„Menšina, která si svou specifičností, ale i postavením a početností zaslouží pozornost.“⁴

Přestože tvoří na území České republiky nejpočetnější etnickou minoritu, Češi o ní nenajdou v učebnicích jedinou zmínku a Romové tak stále platí za „nejcizější

¹ MATOUŠEK, O. *Slovník soc. práce*. s. 190 - 191.

² Tamtéž, s. 118.

³ NAVRÁTIL, P. *Romové v české společnosti*. s. 23 – 24.

⁴ BARTOŇOVÁ, M. *Současné trendy v edukaci dětí a žáků se speciálními potřebami v České republice*. s. 58.

cizince“ naší republiky. Rasistické útoky jednotlivých extremistů a jejich skupin sice vyvolávají zcela oprávněný strach, nicméně ještě hůře Romové vnímají mlčení většiny.⁵

„Svět odlišných kultur, životních názorů a postojů ještě posiloval tradičně zakořeněné předsudky na obou stranách někdy tak silné, že se staly vážnou překážkou možné koexistence těchto dvou odlišných kultur, světů.“⁶

Jak jim asi je, když se neustále setkávají s předsudky, s xenofobií, s podceňováním, s odstupem nebo někdy i s přímými projevy společenské či rasové diskriminace? Není pak divu, že nesetkají-li se s pomocnou rukou, přátelskou radou a pochopením, vytváří se u většiny z nich další obranné mechanismy a Romové se obracejí někdy opět i k opačnému, negativnímu chování, jsou tedy zaháněni znovu do izolace, ale do izolace společenské. A ta mívá důsledky ještě mnohem horší. *„Jedním z nich je i skutečnost, že někteří se potom opět začínají zcela pochopitelně za svůj „cikánský původ“ stydět; někteří se dodnes k němu nechtějí hlásit, nebo úmyslně nehovoří se svými dětmi romsky, distancují se od „těch špatných“ (místo aby jim pomohli ke změně života).“⁷*

„Soubor mnoha různých otázek nějakým způsobem spjatých s životem Romů u nás byl a je stále nazýván „romský problém“. Avšak používání tohoto slovního spojení není vhodné a lze říci, že je zavádějící. Spojuje totiž v sobě dva bloky dosti odlišných otázek, jejichž řešení by mělo probíhat více či méně nezávisle na sobě.“⁸

a) *První blok tvoří vztah Romů ke společnosti. Jedná se o otázky mj. související s historicky determinovanou nízkou vzdělaností a sociální úrovní Romů, ale také s nedůvěrou vůči Neromům.*

b) *Druhým blokem je vztah společnosti k Romům. Spočívá především v narovnání deformovaného vztahu k Romům, který se projevuje uplatňováním principu kolektivní viny a řadou stereotypních náhledů na příslušníky dané etické skupiny.*

⁵ Srov. FRASER, A. *Cikáni*. s. 286.

⁶ DAVIDOVÁ, E. *Romano Drom – Cesty Romů*, s. 177.

⁷ Srov. Tamtéž, s. 178.

⁸ Srov. HORVÁTHOVÁ, J. *Kapitoly z dějin Romů*. s. 61.

Oba bloky mají společný cíl: plné zapojení Romů do společnosti – jako skutečných občanů tohoto státu, kteří plní veškeré povinnosti občana, a mají možnost nejen de iure, ale i de facto využívat i všech práv z tohoto stavu vyplývajících.“⁹

Při řešení romské otázky nelze čekat, ale je nutné, aby každý člověk zrevidoval své postoje k romské minoritě a snažil se s nimi společně žít. „Lze uvést klady i záporny dneška:

- a) vzniká romská politická reprezentace
- b) Romové vstoupili do činnosti zastupitelských orgánů
- c) na vysokých školách jsou studenti připravováni na práci s minoritními skupinami
- d) vlivem privatizace bytového fondu ztratili někteří Romové byty
- e) vzdělání – nefungují školní družiny, musejí se platit poplatky za vzdělání v předškolních zařízeních
- f) zvýšení nezaměstnanosti zvyšuje i trestnou činnost,
- g) vzestup drogových závislostí
- h) majoritní společnost přistupuje ke skupině stereotypně
- i) nejextrémnějším jevem je rasově motivované násilí“¹⁰

2 Identita Romů

„Identita je hluboký pocit vlastní totožnosti založený na prožívání vlastní komunity. (Jakým člověkem jsem a čím se liším od druhých). Identita zahrnuje i hodnoty, kterým jedinec věří a na nichž zakládá smysl svého života („světonázor“, osobní ideologie).“¹¹

⁹ HORVÁTHOVÁ, J. *Kapitoly z dějin Romů*. s. 61.

¹⁰ BARTOŇOVÁ, M. *Současné trendy v edukaci dětí a žáků se speciálními potřebami v České republice*. s. 64.

¹¹ JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. s. 104.

Vystihnout obsah identity je složitou záležitostí, která vyžaduje interdisciplinární přístup a je náročnou úlohou také vzhledem na složitost procesu utváření, existence a změn identity celkově.¹²

Určitá část romské minority stále považuje svou identitu a svoji příslušnost k ní za stigmatizující a zahanbující. Někteří Romové se jí chtějí proto dokonce zbavit. Často přestávají mluvit svým mateřským jazykem, alespoň mimo domov – ve snaze zvýšit své společenské postavení mezi ostatním „necikánským obyvatelstvem“. Tento postoj je pochopitelným odrazem jejich předchozích negativních zkušeností.¹³

2.1 Oslabená etnická identita Romů v ČR

„Spíše nepřímé empirické indicie, na které musíme spoléhat, naznačují některé podstatné indikace výrazného oslabení etnické identity Romů, které rozkládají její subjektivitu jako menšiny a schopnost absorbovat aktivní integrační politiku včetně specifické pozitivní podpory.“¹⁴

Existuje velice nejasná představa o povaze vnitřní struktury a organizaci romské menšiny. Není proto ani zřejmé, zda lze pro romskou menšinu definovat a uplatnit celoplošnou integrační politiku, nebo zda má být regionálně, rodově, hlouběji etnicky, z hlediska původu atd., specifikována. Máme-li směřovat k integrační politice, nelze strategické otázky ani rozvinutí integrační politiky ponechat na regionálním či místním rozhodování. Neznalost v tomto smyslu i nestrukturovanost vidění stavu, postavení a situace romské menšiny je patrná i v tendenci ke zobecnění, a to jak na straně zastánců integrace, tak na straně extremistů či rasistů. Za takových okolností nelze adekvátní integrační strategii formulovat.¹⁵

¹² Srov. LEHOCZKÁ L.; HABURAJOVÁ – ILAVSKÁ, L. *Komunitné sociálne služby v kontexte kultúrnej identity obyvateľov rómskych osád*. s. 68.

¹³ Srov. DAVIDOVÁ, E. *Romano Drom – Cesty Romů*. s. 184.

¹⁴ HÜBSCHMANNOVÁ, M. *Romové v České republice*. s. 86.

¹⁵ Srov. HÜBSCHMANNOVÁ, M. *Romové v České republice*. s. 86.

„Mimořádně vážnou otázkou je stav romštiny. Jazyková situace Romů v ČR představuje jednu z nejsložitějších otázek a dimenzí posilování a rozvoje jejich vlastní identity v historickém, etnickém i vzdělanostním smyslu. Pozitivní diskriminace romštiny jako jazyka se zdá být mimořádně významnou úlohou v regeneraci identity Romů, a tím i jejich integrace do českého prostředí jako Romů.“¹⁶

3 Vztah Romů k majoritě

„Romové označují Neromy vylučujícím slovem „gadžo“. Tímto slovem se sami vydělují od společnosti, která je obklopuje. Je interpretováno jako neemocionální označení jakéhokoli příslušníka majority či jiného než romského etnika, i když v běžné komunikaci je gadžem míněn především příslušník majority.“¹⁷

Romové při hodnocení majority zaujímají až schizofrenně protikladná stanoviska (ostře kritizují gádžovský chlad, nedostatek něhy, odměřenost, upjatost, vypočítavost, lakotu, nedostatek pohostinnosti, bezcharakternost, nadřazené chování, xenofobii a rasové výpady vůči Romům) a nejsou jí ochotni přiznat žádné klady a pozitiva (k tomuto způsobu hodnocení inklinují i mnozí Romové zdánlivě s majoritou sžití). Na druhé straně však k ní obdivně vzhlíží (především k materiálním hodnotám).¹⁸

Aspekty vzájemného pozitivního a negativního hodnocení zjevně nejsou u Romů a Neromů vyvážené a ze strany Romů lze jednoznačně hovořit o extrémnějším xenofobním naladění vůči majoritě. Toto naladění je třeba vnímat jako důsledek historické zkušenosti pronásledování).¹⁹

Vzájemné vztahy mezi Romy a ostatním obyvatelstvem hrají rozhodující roli v procesu jejich sžívání s ostatními skupinami a majoritním společenstvím, ať již s původním či s novým prostředím, kam se přestěhovali a kde už po léta žijí.²⁰

¹⁶ HÜBSCHMANNOVÁ, M. *Romové v České republice*. s. 87.

¹⁷ BITTNEROVÁ, D.; MORAVCOVÁ, M. A KOL. *Kdo jsem a kam patřím*. s. 214 – 215.

¹⁸ Srov. BAKALÁŘ, P. *Psychologie Romů*. s. 124.

¹⁹ Srov. BAKALÁŘ, P. *Psychologie Romů*. s. 124.

²⁰ Srov. DAVIDOVÁ, E. *Romano Drom – Cesty Romů*, s. 184.

„Oblast současných vztahů mezi Romy a Neromy, určovaná stále do značné míry etnickými stereotypy a předpojatostí, antipatiemi, nedůvěrou a nevraživostí na obou stranách až po vážné projevy rasové diskriminace vůči Romům v současnosti ze strany skinheadů a nejen jich, ale v posledních letech spíše zhoršuje. Stav, v jakém tyto kontakty jsou, ovlivňuje jak současná, tak i dřívější historická zkušenost, zejména rozdílnost hodnotových orientací příslušníků té které skupiny – tedy konkrétních jednotlivců. V dnešní době přetrvávají stereotypní předsudky vzhledem k celku, byť třeba nejsou racionálně podloženy. Negativní či kriminální projevy části Romů bývají zobecňovány. Výrazně záporné postoje k Romům mnohdy uzavírají či znesnadňují cestu ke správnému soužití lidí dvou odlišných kultur“²¹

4 Sociální vyloučení

„Sociální vyloučení je proces (nebo stav), který určité jednotlivce, rodin, případně skupiny či celá lokální společenství (komunity) omezuje v přístupu ke zdrojům, které jsou potřebné pro participaci na sociálním, ekonomickém i politickém a občanském životě společnosti. Tento proces (stav) má mnoho příčin. Patří mezi ně chudoba, nízké příjmy, diskriminace, nízká míra vzdělanosti, zdevastované životní prostředí, často také etnická příslušnost. Prostřednictvím tohoto procesu jsou lidé odštěpeni na významnou periodu v životě od institucí a služeb, sociálních sítí a rozvojových příležitostí, které má k dispozici většina obyvatel ve společnosti.“²²

„Parsonův model společnosti (v něm autor popsal čtyři její základní systémy):

- a) demokratický a právní systém, který podporuje občanskou integraci;
- b) pracovní trh, který podporuje ekonomickou integraci;
- c) sociální stát, podporující „sociální integraci“;
- d) rodinné a komunitní systémy, které přispívají k „interpersonální integraci“.

²¹ DAVIDOVÁ, E. *Romano Drom – Cesty Romů*, s. 184 - 185.

²² NAVRÁTIL, P. *Romové v české společnosti*. s. 34.

*V každé z těchto oblastí může být jednatlivec či skupina jednotlivců postižen vyloučením. Občanská integrace znamená být rovným občanem v demokratickém systému. Ekonomická a sociální integrace pak představuje mít práci, mít ceněnou ekonomickou funkci, být schopen využívat sociálních služeb poskytovaných státem. Interpersonální integrace znamená mít rodinu, přátele a sousedy a sociální síť, která může v případě potřeby poskytnout neformální zázemí, morální podporu. Všechny čtyři systémy se vzájemně doplňují a jsou komplementární.*²³

4.1 Sociální vyloučení Romů

Pokud jde o Romy v České republice, zdá se, že jsou výrazně vyloučeni přinejmenším ze tří z výše uvedených čtyř systémů. Problematická je účast Romů v demokratických a politických strukturách společnosti, evidentní je jejich vyloučení z trhu práce. Řada zjištění napovídá, že se rozpadá také jejich tradiční sociální systém. Pokud jde o sociální stát, mnozí předpokládají, že Romové jeho možnosti zneužívají.²⁴

Vyloučení romské komunity představuje řadu problémů sociální povahy, které jsou mezi sebou propojeny tak, že opatření namířená pouze na jeden z problémů neřeší otázku komplexně a nevede k výraznému efektu. Je zřejmé, že právě tato obtížnost určení příčin stavu vyloučení vede ve vědomí majoritní společnosti k vytváření negativního stereotypního obrazu romské menšiny.²⁵

Romové nežijí s námi, ale vedle nás. Naše společnost se svými školami, státní správou, sdělovacími prostředky včetně televize je neovlivňují tak, jako jejich staleté tradice. Proto jsou jiní. Nebudeme-li schopni pochopit a přijmout jejich jinakost a zřící se svého arogantního přesvědčení, že jenom my máme patent na to, co je správné, propast mezi námi a Romy se stane ještě hrozivější a nebezpečnější.²⁶

²³ NAVRÁTIL, P. *Romové v české společnosti*. s. 33.

²⁴ Srov. Tamtéž s. 33.

²⁵ Srov. NAVRÁTIL, P. *Romové v české společnosti*. s. 60.

²⁶ Srov. ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. s. 74.

5 Integrace

Pojem integrace znamená proces spojování, kumulování či scelování.²⁷

„ Integrace menšiny na bázi její vlastní identity je samozřejmě možná jen za předpokladu, že se majoritní prostředí nechová xenofobně a agresivně vůči kulturní, etnické, rasové či národnostní odlišnosti, kdy chování souladné s vlastní identitou nevystavuje příslušníky menšin ohrožení, diskriminaci nebo dokonce násilí. Xenofobní, nacionalistické či rasistické prostředí uzavírá prostor pozitivní integrace menšiny iterativně posilované a stimulované právě kultivací vlastní odlišnou identitou.“²⁸

Proces integrace Romů do společnosti lze chápat jako plnohodnotné zapojení příslušníků romské minority do života společnosti jako občanů se všemi právy, možnostmi, ale zároveň i povinnostmi.²⁹

5.1 Zahraniční inspirace k integraci Romů

„Zahraniční inspirace se v současných podmínkách a etnickém poměrech, které obklopují romskou menšinu v ČR, jeví jako více než žádoucí. Vedou k tomu tři důvody:

- 1. Demokratický svět se za období, kdy v Československu vládl totalitní režim, v otázce integrace etnických a národnostních menšin výrazně posunul, kultivoval a rozvinul z hlediska specifických metod integrace a ochrany menšin. Postavení národnostních menšin se stalo jedním z průběžských kamenů rozvoje kvality evropských a zámorských demokracií.*
- 2. Náš dosavadní vývoj z hlediska integrace Romů do české společnosti v demokratických podmínkách po roce 1989 je charakterizován spíše zhoršováním etnické tenze, snižováním standardu faktické ochrany i pokračujícím propadem Romů ke dnu české společnosti. Jak odmítání převzetí zahraničních postupů, ať již v důsledku ideologických předsudků nebo*

²⁷Wikipedie: otevřená encyklopedie.[on-line]. Posl. Aktualizace 2008-23-12. [cit.2009-3-29].

Dostupné na WWW: < <http://cs.wikipedia.org/wiki/Integrace>>.

²⁸HÜBSCHMANNOVÁ, M. *Romové v České republice*. s. 78.

²⁹Srov. GABAL, I. A KOL. *Etnické menšiny ve střední Evropě*. s. 164.

citelné nekompetence špiček české administrativy, tak pasivita ad hoc improvizace vážně zpochybnily naši způsobilost k řešení problémů.

3. *Etnické problémy již přesáhly meze vnitřního dění ČR a staly s mezinárodně vnímaným a sledovaným aspektem vývoje ČR.* ³⁰

Hlavní problém zahraničních či mezinárodních inspirací je v tom, že záleží především na naší vlastní vůli, odvaze a kompetenci k volbě té zkušenosti příkladu či cesty, kterou se chceme vydat. Toto rozhodnutí za nás nikdo neudělá, ale leckdo nám může pomoci.³¹

„Důležitým obecným parametrem aktivní integrační politiky etnické či národnostní menšiny je, že zatímco standard menšinovým práv je prakticky mezinárodně kodifikován a fixován, způsob, jak se k tomuto standardu dostat, tedy vlastní integrační politiky, je plně v rukou vlády dané země, je její odpovědností, projevem její vůle i kompetence.“ ³²

5.2 Překážky procesu integrace

5.2.1 Překážky vnitřní

Mezi vnitřní překážky v procesu integrace patří tyto:

- a) *hluboká izolace od většinové společnosti má nejen prostorový, ale zejména kulturní a sociální význam, v němž nejde o pouhou rozdílnost, ale kulturní bariéru blokuující komunikaci, poznání a posilující nejistotu, nedůvěru a strach,*
- b) *jiná kultura, zvyky orientálního myšlení, jiná hodnotová kritéria,*
- c) *nízká vzdělanostní úroveň, nízká míra mezigenerační vzdělanostní akumulace a mobilitní dynamiky, nízká míra zvládnutí kultury a kulturního kapitálu majoritní populace,*
- d) *vlastní jazyk, který umožňuje únik do ještě větší izolace, i špatná jazyková kultura nevyhovující rostoucím nárokům na zvládnutí dynamiky změn životních podmínek, příležitostí a společenských i politických realit,*

³⁰ HÜBSCHMANNOVÁ, M. *Romové v České republice*. s.67.

³¹ Srov. Tamtéž. s. 68.

³² Tamtéž. s. 68.

- e) *všeobecně nižší sociální úroveň (standard, nezaměstnanost, míra závislosti na podpoře atd.), která není zapříčiněna pouze pospolitostí samou, podílí se na ní i společnost,*
- f) *nerozvinutost vlastních zájmových a dalších organizací schopných konzistentně formulovat a cílevědomě reprezentovat zájmy romské menšiny směrem ke státu a většině,*
- g) *neochota účastnit se neromského kulturního a společenského života,*
- h) *odpoutávání se romských elit a jejich malá ochota působit jako hnací motor vzestupu celé komunity,*
- i) *vysoký podíl populace imigrantů v první, respektive druhé generaci.³³*

5.2.2 Překážky vnější, pramenící ze společnosti:

- a) *předsudky panující ve společnosti, vedoucí k intoleranci, diskriminaci, nesnášenlivosti až otevřenému rasismu,*
- b) *nedostatek koncepčnosti v politice vlády a parlamentu vůči Romům,*
- c) *všeobecně nízká až primitivní úroveň chápání problematiky spojené s romskou menšinou na komunální úrovni,*
- d) *vysoký nárůst kriminality,*
- e) *katastrofální výše nezaměstnanosti mezi romskou populací, nejen jako důsledek nedostačující úrovně vzdělání Romů, ale i jako důsledek nekoncepční a živelné politiky vlády vůči Romům.³⁴*

„Pozitivní vliv při procesu integrace sehrávají:

- a) *občanské romské organizace,*
- b) *aktivity všeho druhu podporující ochranu lidských práv a proces vzestupu romské menšiny, jakož i všech handicapovaných,*
- c) *mezinárodní podpora v řešení problémů menšin a problémů Romů specificky.³⁵*

³³ GABAL, I. A KOL. *Etnické menšiny ve střední Evropě*. s. 165.

³⁴ Tamtéž. s. 165.

³⁵ Tamtéž. s. 166.

Dnes už jednoznačně platí, že úplná integrace Romů s majoritní společností není možná. Romové hledají pro sebe jinak definované místo ve společnosti. Už netouží tak silně jako kdysi stát se „bílymi“, chtějí zůstat sami sebou a stát se jednou z mnohých – rovnoprávných národností, ale s odlišnými specifiky, osobnostmi, tradicemi, kulturou v novotvořící se demokratické společnosti, ve společnosti, ve které musí mít integrace „hranice“.³⁶

5.3 Motivy integrace menšin

Jednou z nejobtížnějších bariér je přijetí obecného předpokladu úspěšné menšinové politiky, a to, že jde o aktivní politiku státu, jejímž cílem je specifická podpora národností menšiny, v našem případě Romů. Jde o přijetí předpokladu, že integrace menšiny, zejména v případě Romů, je úlohou, na kterou samotná menšina nestačí a musí mít trvalou podporu ve státu – počínaje ochranou menšiny před rasistickým násilím, přes ochranu před rasově motivovanou diskriminací v libovolné oblasti, konče zvyšováním šancí na získání vzdělání, kvalifikace a zaměstnání.³⁷

„Romskou menšinu však u nás obklopuje klima, které sdílí nemalá část veřejnosti a zejména politiků a vysokých úředníků, že její aktivní a specifická podpora jdoucí za rámec uniformních parametrů sociální, vzdělávací, rodinné a jiné politiky státu, určené všem občanům nebo specifickým skupinám, představuje jakýsi prvotní hřích na demokratickém principu rovnosti občanů, kterým stát privilejuje určitou populaci, navíc tu, která je zdrojem nemalých problémů v soužití s většinou.“³⁸

„U etnických či národnostních menšin, které nejsou integrovány a žijí na okraji společnosti – a to je nesporně případ našich Romů – je aktivní integrační politika sledující specifickou podporu národnostní či etnické menšiny základní alternativou k nestabilitě a bezpečnostním problémům uvnitř a případně i vně

³⁶ Srov. KUSIN, V.; VANKOVÁ, K.; ODLEROVÁ, I. *Identita v procese socializácie a personalizácie rómskeho etnika*. s. 36.

³⁷ Srov. HÜBSCHMANNOVÁ, M. *Romové v České republice*. s. 69.

³⁸ Tamtéž. s.70.

státu, a to s patřičnými konsekvencemi pro další oblasti života země i společnosti.“³⁹

5.4 Formulace programu integrace

„Cílem programu integrace je bezkonfliktní soužití, přesněji řečeno koexistence, která na jedné straně zajistí plnou participaci všech obyvatel na sférách života společnosti a na fungování státu a jeho institucí, zároveň však uchová a plně ochrání chtěnou diverzitu (odlišnost) jednotlivých participujících částí. Cílem je zásadní posílení společenské koheze, eliminace kolektivní, individuální sociální a společenské exkluze založené na etnickém, národnostním či rasovém původu a příslušnosti, zajištění rovné příležitosti všech obyvatel a plná ochrana všech obyvatel před jakoukoliv diskriminací. Součástí programových cílů může být zastavení sociální propadu romské minority a její integrace do struktur sociální hierarchie. To znamená, že jde o to:

- a) dosáhnout stavu, v němž budou chráněna práva menšiny a bude zabráněno všem formám diskriminace;
- b) dosáhnout vývojově stabilního soužití, tj. soužití bez vzájemné apriorní nedůvěry, permanentních konfliktů, vzájemné nevraživosti, bez narůstajícího napětí;
- c) dosáhnout takového stavu, aby historicky vzniklé sociální a kulturní handicap mohly být v případě individuálního zájmu překonány využitím nabídky integrační pomoci a nebránily vstupu příslušníků minority do všech sfér život majoritní společnosti.“

Tohoto stavu nemusí být nutně dosaženo na podkladě vzájemné náklonnosti, ale i oboustranného respektu k právům. Výraz „oboustranného“ je potřeba zdůraznit.⁴⁰

³⁹ HÜBSCHMANNOVÁ, M. *Romové v České republice*. s. 70.

⁴⁰ Srov. Tamtéž. s. 500.

5.5 Program integrace romské menšiny

Program integrace je nabídka a je povinností státu ji poskytnout. Asimilace je možnost, kterou si menšina, popřípadě její jednotliví příslušníci mohou zvolit.⁴¹

Pro budoucnost nesmí být již pokládána otázka integrace „buď a nebo“. Musí být zřejmé, že integrace romské menšiny do společnosti je jedinou, v současné době akceptovatelnou, možností řešení situace ve vztazích mezi majoritou a romskou menšinou. Musí však být zřejmé, že defavorizace Romů v sociální oblasti (sociální propad, sociální vyloučení apod.) není překonatelná umožněním realizace národnostních práv, ale jen a pouze integrací této menšiny do všech sfér společenského života, podle principů občanských, tedy především integrací sociální.⁴²

„Stát musí otevřeně, jasně a jednoznačně přiznat, že jakákoliv integrace, jakkoliv vstřícná, chápající a tolerantní, nutně obsahuje mocensky garantované oboustranné vyloučení těch minoritních i majoritních postupů včetně např. některých etnických specifik, které jsou v rozporu s formálními normami (např. zákony). Musí připustit, vynucené vyloučení konfliktních majoritních i minoritních postupů včetně „specifik“, které budou v rozporu s neformálními sociálními korektivy majoritní společnosti (etický kodex, mravní normy). Existuje i mnoho dalších faktorů, ovlivňujících jemná předitiva utváření mezilidských vztahů (např. sousedských vztahů, vztahů na pracovišti, apod.), které ovlivňují úspěšnost přijetí. Je otázkou vlastního cílevědomého dobrovolného zájmu obou stran tyto faktory poznat, akceptovat a k integraci využít.“⁴³

5.6 Cesty k integraci

„Protože problematika soužití má mnoho dimenzí, je třeba předpokládat, že k jejímu řešení je souběžně třeba postupovat více cestami. Jde zejména o to:

a) řešit nekompromisně problém diskriminace a zabránit projevům rasového násilí,

⁴¹ Srov. HÜBSCHMANNOVÁ, M. *Romové v České republice*. s. 482.

⁴² Srov. Tamtéž. s. 483.

⁴³ Tamtéž. s. 483.

- b) *formulovat různorodou dostupnou nabídku v oblasti vzdělávání, sociální pomoci, na trhu práce, v oblasti národnostních aktivit apod.*
- c) *podporovat rozvoj romských elit, vzdělaných plně integrovaných příslušníků střední a vyšší příjmové skupiny obyvatel státu,*
- d) *trvale komunikovat s Romy samotnými, a to na všech úrovních sociálního, politického i regionálního rozdělení,*
- e) *provádět cílené výzkumy v romské komunitě i o vzájemných vztazích s cílem vědět o zjevných problémech více než z úrovně mediálních zjednodušení.“⁴⁴*

Konkrétní kroky k integraci romské menšiny je možné koncipovat až po přijetí její strategie. Při existenci cílevědomého programu a jeho důrazného prosazování státem včetně legislativní, ekonomické a institucionální garance není pro specializované resorty problémem hledat a nacházet dílčí řešení v jednotlivých oborech státních aktivit. ⁴⁵

5.7 Principy integrace

5.7.1 Principy zaměření politiky integrace

Tyto principy jsou orientované na odstranění základních příčin sociálního vyloučení problémových romských komunit.

Princip destigmatizace

Destigmatizace znamená „*redukci a odstraňování negativních či poškozujících hodnocení („etiket“) jednotlivců, skupin i některých profesí, akceptace rozdílů a zajišťování práv.*“ ⁴⁶

Tento princip reaguje na tradiční stigmatizaci Romů a umožňuje ji překonávat. Vytváří důležitou podmínku pro překonání pasti sociální závislosti na sociálních dávkách. Znamená individuální posouzení každého jednotlivého případu

⁴⁴ HÜBSCHMANNOVÁ, M. *Romové v České republice*. s. 503.

⁴⁵ Tamtéž. s. 503.

⁴⁶ KOHOUTEK, R. *Slovník cizích slov*. [on-line]. [cit.2009-03-01]. Dostupné na WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/destigmatizace>>.

sociálního vyloučení a sociální potřeby. Cílem je rovný přístup k udržování a zvyšování kvalifikace a rovný přístup na legální trh práce.⁴⁷

Princip desegregace

„Desegregace znamená, že neexistuje jediné problémové romské seskupení, kterému není věnována pozornost a pomoc.“ Princip reaguje na existující územní a sociální izolaci problémových romských územních seskupení. Umožňuje zvyšovat sociální soudržnost lokálního společenství jako celku. Zkušenosti ukazují, že ve vztahu k těmto seskupením nelze postupovat standardně, ale úroveň a zaměření pomoci by se měly odvíjet od výsledků uplatnění principu zásluhovosti. V souladu s tím by uplatnění principu desegregace mělo znamenat uplatňování adekvátních standardů sociálního bydlení ve vztahu k jednotlivým rodinám sociálně vyloučených, adekvátních standardů infrastrukturní vybavenosti ve vztahu k celé komunitě sociálně vyloučených a adekvátních podmínek pro účast členů komunity na životě lokálního společenství.⁴⁸

Princip demokratizace

*„Ve vztahu k dominující majoritě tento princip znamená, že majorita naslouchá potřebám a názorům členů problémových romských územních seskupení a zřídá se monopolu na vyjadřování zájmů a potřeb těchto lidí a rovněž monopolu na vyjadřování zájmů a potřeb těchto lidí a rovněž monopolu popularizovat v těchto seskupeních výlučně vlastní systém hodnot a norem.“*⁴⁹

5.7.2 Principy implementace integračních opatření

Jedná se o principy, které pomáhají ukotvit prostředky a nástroje integrace v činnostech řízení.⁵⁰

⁴⁷ Srov. ŠIMÍKOVÁ, I.; VAŠEČKA, I. A KOL. *Mechanismy sociálního vyčleňování romských komunit na lokální úrovni a nástroje integrace*. s. 98.

⁴⁸ Srov. ŠIMÍKOVÁ, I.; VAŠEČKA, I. A KOL. *Mechanismy sociálního vyčleňování romských komunit na lokální úrovni a nástroje integrace*. s. 99.

⁴⁹ Tamtéž. s. 99.

⁵⁰ Tamtéž, s. 99.

Princip přiměřenosti

Princip je založený na tom, že pro řešení každého problému je nutno věnovat takové množství prostředků a času, které odpovídá jeho složitosti. Problém sociálního vyloučení romských komunit je problémem komplexním a dlouhodobým. Použitá sociální intervence by měla být koncentrována na nejdůležitější problémy, problém zaměstnanosti a bydlení, a na odstranění nejakutnějších nedostatků v romských enklávách.⁵¹

Princip partnerství

Cílem je, aby se tento princip stal součástí řešení všech problémů integrace a soužití v lokálním společenství, a ne pouze problémů vymezených jedním projektem. Uplatnění principu partnerství je po každé stránce náročné, z dlouhodobého hlediska přináší nejlepší výsledky.⁵²

Princip programování

Reaguje na potřebu řešit problém sociálního vyloučení romských komunit koncepčně a systémově, protože se jedná o problém složitý, komplexní a dlouhodobý. Znamená to identifikovat podstatu problému a legitimizovat jej jako problém celého společenství, nejenom jako problém vyloučené komunity, resp. Znamená to ale rovněž nalézat v procesu vzájemné komunikace a vyjednávání taková řešení problému, která jsou akceptovatelná pro všechny zainteresované strany.⁵³

6 Státní politika

K ochraně práv příslušníků romské menšiny a k podpoře jejich realizace má stát tyto druhy povinností:

⁵¹ Srov. ŠIMÍKOVÁ, I.; VAŠEČKA, I. A KOL. *Mechanismy sociálního vyčleňování romských komunit na lokální úrovni a nástroje integrace*. s. 99.

⁵² Srov. Tamtéž. s. 99.

⁵³ ŠIMÍKOVÁ, I.; VAŠEČKA, I. A KOL. *Mechanismy sociálního vyčleňování romských komunit na lokální úrovni a nástroje integrace*. s. 100.

- a) *ochrana před úmyslnou diskriminací, násilím a perzekucí, která je založena na antropologické, rasové, národnostní či etnické odlišnosti Romů*
- b) *ochrana před nenásilnou (strukturální) diskriminací.*
- c) *záruka a podpora práva na rozvoj národnostní či etnické identity.*
- d) *integrace do společnosti z hlediska společenského, profesního a ekonomického postavení příslušníků romské komunity a otevřenosti mobilitních příležitostí ke všem pozicím a úrovním uvnitř většinové společnosti⁵⁴*

6.1 Dosavadní programy vlády v oblasti integrace Romů

„Na základě soustředěného úsilí vlády a jednotlivých příslušných resortů se v minulých letech rozvinula řada podpůrných programů a aktivit. Jako příklad lze uvést zejména následující speciální programy:

- a) *vytvoření funkce asistenta pedagoga a její zakotvení do nového školského zákona,*
- b) *podpora vytváření pracovních míst romských terénních sociálních pracovníků v nejproblematičtějších romských lokalitách,*
- c) *podpora aktivit nestátních neziskových organizací aktivních v sociálně vyloučených romských lokalitách,*
- d) *komplexní programy lokálního charakteru s podporou vlády (Vesnička soužití v Ostravě, Projekt komunitního bydlení v Brně, Programy prevence kriminality).*

V oblasti integrace sociálně vyloučených Romů byla realizována řada projektů nestátních neziskových organizací, škol a obcí.

*Zavedení výše uvedených programů však **komplexně** nezměnilo situaci sociálně vyloučených příslušníků romské komunity.“⁵⁵*

⁵⁴ HÜBSCHMANNOVÁ, M. *Romové v České republice*. s. 490 – 491.

⁵⁵ POLÁČKOVÁ, L. *Připomínky k Agentuře pro sociální začleňování*. [on-line]. [cit.2009-03-06]. Dostupné na WWW: < http://projekty.osu.cz/tsp/dokumenty/pripominky_k_asz.pdf>.

7 Role sociální práce z hlediska dimenzí integrace

Oblast kulturní

Sociální práce není hlavní nositelkou integračního působení v této společenské dimenzi. V praxi sociálních pracovníků se strategie v postoji ke kultuře klientů nutně projevuje. Samozřejmým požadavkem profesní etiky sociálních pracovníků je respekt k jedinečnosti každého člověka. Tento respekt se vztahuje také k otázkám národnosti a kultury a musí se projevit odpovídajícími znalostmi a dovednostmi. Otázka přístupu k menšinové kultuře ve společnosti je věcí mnoha společenských institucí. Významnou úlohu sehrává multikulturní vzdělávání ve školách všech stupňů, politická a náboženská rétorika, média, atp. Téma kulturních odlišností se stává předmětem sociální práce za situace, kdy v jejich důsledku ve společnosti vznikají sociální problémy a téma kulturních specifik se promítá do sociálního vylučování. Příkladem takové situace je otevřený rasismus, společenská segregace.⁵⁶

Oblast sociální

Jestliže sociální práce má v některé z dimenzí integrace mimořádně významnou úlohu, je to právě dimenze sociální. Sociální práce je spolu se sociální a veřejnou politikou klíčovým nástrojem boje proti sociálnímu vyloučení. Spektrum specifických forem pomoci se zde může pohybovat od preventivních opatření až po krizovou intervenci. Zdá se, že celá sada tradičních instrumentů, které má sociální práce k dispozici, je při zvládání problémů sociálního vyloučení dobře využitelná. Skutečností je, že právě ty sociální a kulturní menšiny, o nichž se v souvislosti s integrací hovoří, patří obvykle mezi skupiny, které jsou sociálním vyloučením významně ohroženy. Specifickým přínosem sociální práce, který je pro pomoc lidem při překonávání sociálního vyloučení důležitý, je schopnost sociálních pracovníků ovlivňovat jednotlivce, rodiny i komunitu prostřednictvím neformálního vyjednávání. Sociální pracovníci jsou ochotní a schopni poznávat a setkávat se s lidmi v jejich přirozeném prostředí. Tento

⁵⁶ Srov. NAVRÁTIL, P. A KOL. *Romové v české společnosti*. s. 190.

osobní přístup pak poskytuje neformální rámec i prostředky pro vyjednání vhodného řešení problémů.⁵⁷

Oblast politická

Prakticky nevýznamné proudy sociální práce formulovaly rovnostářskou reformu společnosti jako své ústřední poslání. Tímto způsobem by bylo možné sociální práci chápat jako médium ideologického boje. Ve svých profesionalizovaných variantách pak sociální pracovníci upozorňují na problematické důsledky určitého společenského uspořádání, společenských stereotypů a konvencí a snaží se je ovlivňovat. V tomto širším slova smyslu je pak sociální práce angažována také v oblasti politické integrace.⁵⁸

V praktické části jsem čerpala z odborné literatury. Popsala jsem jednotlivé pojmy, vztah Romů k majoritě, sociální vyloučení a integraci Romů do společnosti. V následující části mé bakalářské práce prezentuji výsledky, které jsem získala na základě výzkumu.

⁵⁷ Srov. NAVRÁTIL, P. A KOL. *Romové v české společnosti*. s. 191.

⁵⁸ Srov. Tamtéž. s. 192.

8 Výzkum

8.1 Cíl výzkumu

Cílem mého výzkumu je pomocí rozhovorů se studenty zjistit, jaké mají názory na integraci Romů do společnosti.

8.2 Metodika výzkumu

Výzkum mé bakalářské práce měl kvalitativní charakter. Jako techniku jsem použila řízený rozhovor. Před každým rozhovorem byla provedena operacionalizace pojmů s respondentem. Výzkum se zaměřil na vztah studentů k Romům a jejich zkušenosti s nimi, pohled na práva Romů, názory na integraci a přizpůsobení Romů společnosti, pohled na sociální práci s Romy. Do výzkumného vzorku bylo zařazeno 20 studentů 3. ročníku oboru Sociální a charitativní práce. Výběr těchto studentů byl náhodný. Rozhovory se studenty se uskutečnily na Teologické fakultě. Rozhovor s každým studentem trval přibližně 20 minut.

Struktura rozhovoru:

- a) žádost o poskytnutí rozhovoru (žádosti jsem posílala vybraným studentům e-mailem, datum a čas rozhovoru jsem přizpůsobila studentům),
- b) informace o tom, co je cílem rozhovoru,
- c) informace, jak bude rozhovor zpracován,
- d) samotná fáze rozhovoru.

Otázek bylo celkem 14 a byly rozděleny do čtyř okruhů:

- a) Názory studentů na práva a chování Romů ve společnosti (otázka č. 1 - 4)
- b) Osobní vztah studentů k Romům (otázka č. 5 - 7)
- c) Názory na integraci Romů do společnosti (otázka č. 8 - 10)
- d) Pohledy studentů na sociální práci s Romy (otázka č. 11 - 14)

Otázky č. 8 a 9 byly stěžejní, protože se přímo týkaly názorů na integraci. Nejvíce se studenti zamýšleli nad otázkami, které se týkaly jejich případné budoucí sociální práce s Romy.

Přepis dat z rozhovorů neprobíhal dle doslovných prepisů. Rozhovory byly zaznamenávány písemnými poznámkami. Výsledky rozhovorů byly zpracovány tak, že ke každé otázce byly přiřazeny příslušné odpovědi od všech studentů. Poté byly spočítány odpovědi, které se shodovaly v názorech a následovně byly zpracovány v určité závěry. Zpracované výsledky z rozhovorů uvádím níže.

8.3 Presentace výsledků rozhovoru

Otázka č. 1: Mají podle Vás Romové stejná práva jako ostatní občané ČR?

Zde devatenáct dotázaných uvedlo, že Romové mají stejná práva jako ostatní občané České republiky. Jako příklad bych uvedla toto tvrzení: „V některých oblastech mají práva naprosto srovnatelná jako kterýkoliv jiní občané. Na druhé straně lze najít několik dalších oblastí, kde dochází k diskriminaci či porušování práv, která by měla být platná pro všechny (např. v otázce zaměstnávání).“ Někteří uvedli, že sice stejná práva mají, ale jsou jim upírána nebo porušována. Další studenti uvedli, že Romové svá práva neumí využívat. Jeden je přesvědčen, že Romové stejná práva nemají např. při žádosti o práci jsou často diskriminováni.

Otázka č. 2: Snaží se Romové o to, aby byli společností plně přijmutí?

U této otázky bylo nejčastější odpovědí (třináct studentů) to, že Romové nemají žádný zájem, aby byli společností přijmutí. Raději si žijí podle své kultury a nemají jediný důvod, proč se snažit změnit své chování, když je majorita nepřijímá. Dále pět dotázaných studentů uvedlo, že snahu mají ti, kteří jsou k tomu vedeni svými rodiči. Rodiče těchto dětí jsou již samozřejmě plně integrováni do společnosti. Zde jeden z respondentů uvedl toto: „O přijmutí se snaží jen ti, kteří jsou k tomu vedeni svými přizpůsobenými rodiči. Ve valné většině sami Romové ani nevidí důvod, proč se začleňovat do společnosti, která je

viditelně nechce. Existují experimenty, kdy se pár romských vysokoškoláků pokoušelo dostat na diskotéku, kde nikdy předtím nebyli a nebyli vpuštěni z důvodu, že tam „minule dělali binec“.“ Jeden dotázaný student uvedl, že je mnoho Romů, kteří se o začlenění dlouhodobě snaží, ale přesto se jim to nedaří, a to z důvodu neustálého odmítání většinové společnosti (např. na trhu práce).

Otázka č. 3: Jsou podle Vás Romové přizpůsobiví spoluobčané?

U této otázky třináct studentů uvedlo, že Romové nejsou přizpůsobiví. Jako hlavní problém často uváděli, že si těžko osvojují naši kulturu, mají odlišný životní styl a také to, že žijí v ghettech. Jeden z těchto třinácti studentů uvedl, že Romové přizpůsobiví nejsou, ale nejsou přizpůsobiví ani občané ČR vůči Romům (např. tím, že nenecháme Romy kočovat a neustále vyhrazujeme nějaké území a tím popíráme jejich přirozenost). Dva studenti uvedli, že Romové jsou z větší části přizpůsobiví. Za nepřizpůsobivé Romy považují ty, kteří žijí v ghettech a vyloučených lokalitách, kde Romové žijí dle svých pravidel. Zbýlých pět dotázaných řeklo, že takových Romů je velmi málo.

Otázka č. 4: Jsou Romové znevýhodněni na trhu práce?

Všichni dotázaní uvedli, že Romové jsou znevýhodněni na trhu práce. Mezi tři nejčastější důvody patří:

1. Romové jsou znevýhodněni z důvodu jejich nevzdělanosti.
2. V získání zaměstnání hrají velkou roli předsudky ze strany potenciálního zaměstnavatele.
3. Zaměstnavatelé mají negativní zkušenost s romskými zaměstnanci.

K otázce bych uvedla tento příklad: „To zajisté. Problém však zřejmě spočívá v tom, že byli komunistickým režimem naučení, že některé věci dostanou zadarmo, což je předáváno z generace na generaci, a to se určitým způsobem projevuje také v práci, která byla v podstatě vždy jistá. Svým přístupem si za diskriminaci na pracovním trhu mohou z velké části sami – viz. špatná zkušenost zaměstnavatelů se zaměstnáváním Romů.“

Otázka č. 5: Jak vnímáte Romy ve vašem okolí?

Z odpovědí na tuto otázku vyplynulo, že s Romy žijícími na malém městě nebo vesnici nebývá problém (tedy tam, kde nemají možnost sdružovat se v ghettech nebo nežijí ve vyloučených lokalitách) - uvedlo pět dotázaných. Čtyři dotázaní uvedli, že mají dobré vztahy a mají v romské populaci i přátele. Pět dotázaných uvedlo, že ve svém okolí vnímají hluk a nepořádek od romských spoluobčanů. Dalších šest dotázaných, žijící na sídlišti, se Romům raději vyhýbá, protože mají strach. Většinou je tento strach způsoben vlastní negativní zkušeností s Romy.

Otázka č. 6: Setkali jste se někdy s Romy, kteří jsou již integrováni do společnosti?

U této otázky deset dotázaných uvedlo, že se setkali s Romy, kteří jsou plně integrováni ve společnosti. Uvedli, že tito integrováni Romové pracují, sportují, hrají v kapelách a taktéž vychovávají své děti. Osm dotázaných se nikdy nesetkalo s integrovanými Romy, ale uvedli příklady například z TV (romští zpěváci, moderátoři). Zbývající dva dotázaní uvedli, že osobně se nikdy s integrovanými Romy nesetkali, ale slyšeli o nich od známých.

Otázka č. 7: Změnil se studiem na TF Váš pohled na Romy?

Šestnácti studentům se studiem pohled na Romy nezměnil. Ale někteří uvedli, že názor sice nezměnili, ale o romské problematice ví o mnoho více než před studiem na Teologické fakultě. Jedna studentka uvedla, že díky praxi měla možnost přijít více do kontaktu s romskými dětmi, se kterými by se jinak určitě nesetkala. Navíc v rámci výuky četla literaturu zabývající se romskou problematikou. Nyní tak ví mnohem více o jejich kultuře a mentalitě, což jí rozšířilo obzor jejich znalostí. Dále uvedla, že je opatrnější, co se týče „škatulkování“ či házení všech Romů „do jednoho pytle“. Jedna studentka uvedla, že její pohled na Romy se změnil nepatrně, protože se dozvěděla informace z historie Romů a zjistila, že mají stále stejný způsob života jako před mnoha lety, proto jim nyní lze některé věci „odpustit“. Zbylí tři studenti uvedli, že se jejich

pohled na Romy změnil a to studiem předmětu Sociální práce s menšinami. Především uvědoměním si historicko – kulturních souvislostí.

Otázka č. 8: Myslíte si, že Romové jsou plně integrováni do společnosti?

U této otázky devatenáct studentů uvedlo, že Romové nejsou integrováni do naší společnosti. Nejčastěji byly uvedeny tyto tři důvody:

1. Romové nejsou integrováni, protože si stále udržují své zvyky a kulturu a to Češi nejsou ochotni přijmout a tolerovat.
2. Čeští občané jsou plní předsudků a proto nemají snahu pomoci Romům začlenit se do společnosti.
3. Sami Romové nemají o integraci zájem.

Jako příklad bych uvedla toto tvrzení: „ To si nemyslím. U nás, většinové společnosti, vládou předsudky. Romové si nepředávají určité hodnoty, které jsou pro majoritní společnost důležité např. vzdělání, zaměstnanost, poctivost, což brání jejich integraci a naše společnost nemá dostatečně vyvinutý systém, který by jim pomohl toto změnit. Svou roli v jejich marginalizaci jistě sehrál také minulý režim.“

Jeden dotázaný student uvedl, že jsou integrováni pouze ti Romové, kteří sami chtějí. Integrují se v rámci různých sociálních programů a hlavně s pomocí sociálních pracovníků.

Otázka č. 9: Jak může společnost pomoci neintegrováným Romům začlenit se?

U této otázky studenti vidí největší pomoc v terénních službách, protože Romové nevyužívají služby, sami nepřijdou, neznají nabídku, a proto ani nevidí důvod k využití služby. Také lze pomoci skrze vzdělávací kurzy, nabízení rekvalifikací a celkové informovanosti o možnostech, které mají. Důležité je zbavit se předsudků a xenofobie, jednat s Romy jako s rovnými tzn. žádné výhody ani nevýhody oproti většinové společnosti. Dále může společnost pomoci tím, že se nebude bát s Romy komunikovat, přicházet s nimi více do kontaktu a pochopit jejich vnímání světa.

Otázka č. 10: Myslíte si, že kdyby Romové měli bílou barvu pleti (ale stejné způsoby chování), byli by přijímání společností lépe než doposud?

Na tuto otázku dvanáct dotázaných odpovědělo, že by Romové s bílou barvou pleti byli přijímání lépe než doposud. Hlavní důvod je ten, že odlišnost Neromů by nebyla na první pohled tak evidentní (mnoho lidí má předsudky spojené již s barvou pleti). Zbýlých osm dotázaných uvedlo, že Romové s bílou barvou pleti by určitě lépe přijímání nebyli a to z důvodu jejich výrazně odlišného nespolečenského chování. Jako příklad bych uvedla následující tvrzení: „Ne, nejde jen o barvu pleti, jde hlavně o chování, které je dosti provokativní a nespolečenské.“

Otázka č. 11: Dokázali byste v rámci sociální sféry pracovat s Romy?

Šestnáct studentů si práci s Romy dokáže představit. Nejčastější názor zazněl ten, že Rom je klient jako kterýkoliv jiný. Studenti také uváděli, že pro tuto práci je důležité pochopit romskou mentalitu, styl života a způsob myšlení Romů. Jeden student uvedl, že s Romy již přišel do styku v rámci své praxe v kontaktním centru a práce s nimi je dle něj náročnější, ale zároveň zajímavá. Také uvedl, že k Romům je těžké se dostat, ale když se to podaří, Romové jsou přístupní radě, dialogu. Dva studenti uvedli, že by nedokázali být zaměstnaní tam, kde by jejich klienti byli pouze Romové, protože práce s nimi je hodně náročná a myslí si, že by nebyli dosti trpěliví a tolerantní. Jeden student uvedl, že by mohl pracovat pouze s romskými dětmi, protože se dají dobře ovlivnit. Jeden student neví, zda by s touto cílovou skupinou mohl pracovat.

Otázka č. 12: Myslíte si, že sociální práce s Romy je náročnější než práce s jinou cílovou skupinou?

Dle patnácti respondentů je sociální práce s Romy náročnější. A to hlavně z toho důvodu, že je těžké najít si k sobě vzájemnou cestu. Dále respondenti uváděli, že práce je těžší, když sociální pracovník není s romskou kulturou „sžitý“. Jako příklad bych uvedla toto tvrzení: „Určitě práci s romskou minoritou

pokládám za náročnější než s jinou cílovou skupinou. Člověk na místě sociálního pracovníka musí pochopit mentalitu a životní styl Romů, aby jim byl schopen pomoci. A to, dle mého názoru, není snadné.“ Dva respondenti si nemyslí, že je práce s Romy náročnější. Dle jejich názoru má každá práce svá úskalí, ať jde o Romy nebo Neromy. Dva respondenti si vůbec nedokáží představit, jak je práce s romskou minoritou složitá. Jeden respondent uvedl, že náročnost práce s Romy souvisí na typu práce a věku klientů.

Otázka č. 13: Jak byste jako sociální pracovník podpořil/a integraci Romů?

U této otázky šest dotázaných uvedlo, že integraci Romů by podpořili hlavně terénní sociální prací v jejich přirozeném prostředí (poskytování informací, pomoc při hledání zaměstnání, bydlení, pomoc na úřadech. Šest dotázaných uvedlo, že je důležité podporovat romskou kulturu (hudba, tanec atd.). Tři dotázaní by se snažili nabídnout dětem využití volného času, motivovat mládež k dalšímu vzdělávání např. nabídnutí pomoci při doučování. Tři dotázaní by mimo jiných aktivit uváděných výše pořádali na základních školách přednášky o Romech. Dva dotázaní uvedli, že je důležité informovat majoritu o kultuře, chování, mentalitě Romů. Seznámit ji s nestereotypními jedinci z řad romské komunity – ukázat, že ne všichni Romové jsou nepřizpůsobiví lidé, kteří místo hledání zaměstnání pobírají sociální dávky.

Otázka č. 14: Myslíte si, že by jste se coby sociální pracovník s Romy domluvil?

Osmnáct dotázaných si myslí, že s Romy by se určitě domluvil. Je důležité zohlednit jejich způsob a úroveň komunikace. Dále je nutné hledat kompromis, než se snažit Romy přizpůsobit majoritní společnosti. Dva studenti uvedli, že by se na některých věcech domluvili pouze s některými z řad Romů a to pouze na věcech, které oni pokládají za důležité.

9 Diskuse

V této diskuzi jsou shrnuty získané výsledky ze všech dvaceti rozhovorů se studenty porovnané s literárními prameny a jsou zde vyjádřeny mé názory.

Romové v České republice mají stejná práva jako ostatní občané. Avšak dost často dochází k jejich porušování. Nejčastěji jsou porušována práva na zaměstnání, kdy zaměstnavatelé odmítají zaměstnat člověka, který je Rom. Někteří k tomu samozřejmě mají své důvody (např. opakovaná negativní zkušenost s Romy, nedostatečné vzdělání), ale u některých jde pouze o předsudky. Toto tvrzení vychází z otázek č. 1 a 4. Jeden ze studentů uvedl toto: „Jsem přesvědčena, že Romové jsou často diskriminováni na trhu práce. Je známo několik případů, kdy po telefonické domluvě byl potenciální zaměstnavatel spokojen, následovně však při osobním setkání sdělil, že pracovní místo již není volné.“ Jeden ze známých autorů⁵⁹ uvádí, že diskriminace Romů je u nás běžná. Diskriminaci lze u nás postihnout jako přestupek, a to spíše ještě jen teoreticky. Já osobně si myslím, že nejvíce jsou Romové diskriminováni na trhu práce. Dle mého názoru jsou Romové přijímáni na ta pracovní místa, kam by Nerom pracovat nešel. Jako příklad bych uvedla přidavač na stavbě nebo různé úklidové práce.

Ve svém okolí vnímají studenti Romy většinou negativně, ale jsou i tací, kteří s nimi nemají žádný problém. Negativní zkušenosti mají obyvatelé sídlišť, kde Romové žijí ve velkých skupinách. Na sídlištích vnímají hlavně nepořádek a hluk. V nočních hodinách se Romům raději vyhýbají, přestože s nimi nemají žádné špatné zkušenosti. Někteří autoři⁶⁰ uvádí, že Romové často řeší své spory hlučně, padají šťavnaté nadávky. Je to dáno do značné míry živějším temperamentem. Pozitivně vnímají Romy hlavně ti studenti, kteří bydlí na vesnici či malém městě (do pěti tisíc obyvatel). Nemají problém se s Romy domluvit a s některými se spřátelit. K těmto závěrům jsem došla v otázce č. 5.

Třináct studentů je přesvědčeno o tom, že romské obyvatelstvo je nepřizpůsobivé české společnosti a o přijetí se žádným způsobem nesnaží. Je to

⁵⁹ ŘÍČAN, P. *S Romy žít budeme – jde o to jak.* s. 71.

⁶⁰ ŘÍČAN, P. *S Romy žít budeme – jde o to jak.* s. 47.

dáno hlavně tím, že Romové nejsou schopni přizpůsobit se naší kultuře. Autor⁶¹ uvádí, že kulturní zázemí majoritní společnosti je pro Romy cizí. Divadla, výstavy, koncerty, přednášky nenavštěvují. Dále uvádí, že se neprojevuje pouze rozdíl dvou kultur a jejich vzájemné nepochopení, ale také je to jistě projev předsudků na obou stranách, vzdělanostních problémů a vzájemná izolace. Sedm studentů uvedlo, že majoritě se chtějí přizpůsobit ti Romové, kteří bydlí mimo sociálně vyloučené lokality a zároveň tito Romové jsou vychovávaný již přizpůsobenými rodiči. Toto zjištění dokládají výsledky zjištěné v otázkách č. 2 a č. 3. V jednom rozhovorů uvedl student následující: „Většina Romů, které znám, nebo o kterých jsem slyšela, jsou nepřizpůsobiví. Ale mám známou z řad Romů, ta se snaží studovat, aby ostatním Romům šla příkladem a dokázala majoritě, že ne všichni Romové jsou nevzdělatelní.“ Můj názor je takový, že většina romských obyvatel je opravdu nepřizpůsobivých. Je to dáno již zmíněnými kulturními rozdíly. V české společnosti dochází ke striktnímu oddělování české a romské kultury. Samozřejmě, každá kultura je úplně jiná, avšak bylo by vhodné, aby romská a česká kultura našla cestu ke společnému dialogu.

Co se týče otázky integrace Romů do společnosti, studenti uvedli, že Romové jako národ integrovaní nejsou. Je zde opět zmíněná odlišná romská kultura, kterou Neromové nedokáží tolerovat a odmítavý postoj majority vůči romské minoritě. Při pomoci romské integrace je dle studentů nejefektivnější práce terénních sociálních pracovníků. Jejich návštěvy ve vyloučených lokalitách mohou napomoci se začleňováním a předcházet dalšímu sociálnímu vylučování. Mnoho Romů neví, co všechno mohou využívat, a právě tito sociální pracovníci mají podávat informace o sociálních službách, dávkách a sociální pomoci. Dále by tito sociální pracovníci měli nabízet volnočasové aktivity pro děti a mládež (např. poskytnout informace kde a jak mohou romské děti využívat svůj volný čas), poskytnout pomoc při hledání zaměstnání (např. napsání životopisu), naučit hospodařit s penězi a upozornit na nevýhodné finanční půjčky od lichvářů. V rámci integrace je nutné, aby majorita začala opouštět své předsudky a xenofobii, a při jednání s Romem jednat tak, jako by se jednalo o Neroma.

⁶¹ GABAL, I. A KOL. *Etnické menšiny ve střední Evropě*. s. 162.

Důležité je zprostředkování vzájemného kontaktu a uvědomění si, že Romové potřebují pomoc právě ze strany majority. K tomuto závěru jsem došla prostřednictvím otázek č. 8, č. 9 a č. 13. Jeden dotázaný uvedl: „Při pomoci neintegrováním Romům vidím dobrou cestu prostřednictvím tzv. romských mentorů a s nimi spolupracujících sociálních pracovníků v terénu. Další velmi podstatnou pomoc spatřuji ve vzdělávání Romů, kdy by mohli pomoci pozitivní příklady z jejich vlastních řad.“ Někteří autoři⁶² uvádí, že integrace menšiny jako celku je reálným faktem, o němž není nutno pochybovat, a to na základě všech dostupných projevů, nejen v ČR, ale i na Slovensku, v Evropě. Rovnováha práv i povinností, postupně budovaná rovnováha garantovaných příležitostí a reálně využívaných šancí na srovnatelné postavení a podmínky jsou základem této integrace a činí nepochybně největší potíže při svém naplňování. Z mého pohledu jsou Romové spíše neintegrování.

V poslední části této diskuse se zaměřím na studenty a jejich případnou budoucí sociální práci s Romy. Celkově mohu říci, že studenti by s romskou menšinou dokázali pracovat. Uvedli, že Rom je klient, jako každý jiný. Zároveň si uvědomují, že práce s Romy je náročnější. A to hlavně z toho důvodu, že je složitější proniknout do „romského světa“. Domluvit se s Romy je dle názoru studentů snadnější, přizpůsobí-li se způsobu komunikace klienta, věku klienta a stupně inteligence (rozdílná je komunikace s romským dítětem, romským adolescentem, který je plně integrován a romským seniorem). Toto zjištění dokládají výsledky zjištěné v otázkách č. 11, č. 12 a č. 14. Na závěr uvádím tento příklad: „Jako sociální pracovník bych se snažila dostat se do romského světa, dětem nabídnout využití volného času s motivací k dalšímu vzdělávání, pomoc se školou (např. doučování). Dále bych nabízela poradenství a asistenci v návaznosti na konkrétní zakázku.“

⁶² GABAL, I. A KOL. *Etnické menšiny ve střední Evropě*. s. 165.

Závěr

Všichni dotázaní studenti si uvědomují, že v naší společnosti jsou zakořeněné předsudky vůči Romům. Tyto předsudky omezují snahu Romů integrovat se vlastními silami do společnosti. Proto je třeba umožnit více kontaktu mezi majoritou a romskou minoritou. Aby byl určitý kontakt možný, musí být podněcován z obou stran. Zároveň musí být obě strany k tomuto kontaktu dobrovolně svolné. Přistupovat k sobě bez předsudků a vést úspěšný dialog je asi ten nejtěžší úkol, ale není nemožný.

Osobně si v současné době nedokážu představit, že bych s Romy pracovala. Nevím, jestli bych byla dostatečně trpělivá. Myslím si, že práce s romskou minoritou je náročnější a to hlavně z důvodu, že člověk musí nejdříve pochopit jejich mentalitu a styl života a pak teprve může začít pomáhat.

Má bakalářská práce mi umožnila více proniknout do romské problematiky a to nejen v rámci integrace. Při psaní práce jsem si uvědomila, proč mají Romové takové způsoby chování, které majoritní společnosti přijdou zcela nepochopitelné.

Tuto práci bych doporučila k prostudování právě české společnosti, která je plná předsudků a stereotypů. Možná by aspoň někteří změnili svůj názor na romské občany.

Seznam použité literatury

Monografické publikace:

BAKALÁŘ, P. *Psychologie Romů*. Praha : Votobia, 2004. ISBN 80-7220-180-8.

BALVÍN, J. *Společně : (spolu s Romy k multikulturní výchově ve školství) : setkání romské a neromské mládeže s pedagogy a přáteli v Brně 12.-14. dubna 1996*. Ústí nad Labem : Brno : Hnutí R, 1997. ISBN 80-902149-2-4.

BARTOŇOVÁ, M. *Současné trendy v edukaci dětí a žáků se speciálními potřebami v ČR*. Brno : MSD, 2005. ISBN 80-86633-38-1.

BITTNEROVÁ, D.; MORAVCOVÁ, M. *Kdo jsem a kam patřím? : identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky*. Praha : Sofis, 2005. ISBN 80-902785-8-2.

DAVIDOVÁ, E. *Romano drom – cesty Romů 1945 – 1990*. Olomouc : Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci, 1995. ISBN 80-7067-533-8.

FRASER, A. *Cikáni*. Praha : NLN nakladatelství Lidové noviny, 1998. ISBN 80-7106-212-X.

GABAL, I. *Etnické menšiny ve střední Evropě*. Praha : G plus G, 1999. ISBN 80-86103-23-4.

HORVÁTHOVÁ, J. *Kapitoly z dějin Romů*. Praha : NLN nakladatelství Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-614-1.

HÜBSCHMANNOVÁ, M. *Romové v České republice (1945-1998)*. Praha : Sociopress, 1999. ISBN 80-902260-7-8.

JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Praha : Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.

KUSIN, V.; VANKOVÁ, K.; ODLEROVÁ, E. *Identita v procese socializácie a personalizácie rómskeho etnika*. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2006. ISBN 80-8050-971-9.

LEHOCZKÁ, L.; HABURAJOVÁ-ILAVSKÁ, L. *Komunitné sociálne služby : v kontexte kultúrnej identity obyvateľov rómskych osád*. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2006. ISBN 80-8050-961-1.

MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.

NAVRÁTIL, P. A KOL. *Romové v české společnosti*. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-741-8.

ŠIMÍKOVÁ, I.; VAŠEČKA, I. A KOL. *Mechanismy sociálního vyčleňování romských komunit na lokální úrovni a nástroje integrace*. Brno : Barrister & Principal, 2004. ISBN 80-7364-009-0.

ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha : Portál, 1998. ISBN 80-7178-285-8.

Jiné zdroje:

KOHOUTEK, R. *Slovník cizích slov*. [on-line]. [cit.2009-03-01]. Dostupné na WWW: < <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/destigmatizace>>.

POLÁČKOVÁ, L. *Připomínky k Agentuře pro sociální začleňování*. [on-line]. [cit.2009-03-06]. Dostupné na WWW: < http://projekty.osu.cz/tsp/dokumenty/pripominky_k_asz.pdf>.

Wikipedie: otevřená encyklopedie. [on-line]. Posl. aktualizace 2008-23-12. [cit.2009-3-29]. Dostupné na WWW: < <http://cs.wikipedia.org/wiki/Integrace>>.

Seznam příloh

Příloha I – Otázky pro rozhovor

Příloha II – Michal Kocáb – Strategie boje proti sociálnímu vyloučení

Příloha I – Otázky pro rozhovor

Otázka č. 1: Mají podle Vás Romové stejná práva jako ostatní občané ČR?

Otázka č. 2: Snaží se Romové o to, aby byli společností plně přijmutí?

Otázka č. 3: Jsou podle Vás Romové přizpůsobiví spoluobčané?

Otázka č. 4: Jsou Romové znevýhodněni na trhu práce?

Otázka č. 5: Jak vnímáte Romy ve vašem okolí?

Otázka č. 6: Setkali jste se někdy s Romy, kteří jsou již integrováni do společnosti?

Otázka č. 7: Změnil se studiem na TF Váš pohled na Romy?

Otázka č. 8: Myslíte si, že Romové jsou plně integrováni do společnosti?

Otázka č. 9: Jak může společnost pomoci neintegrováným Romům začlenit se?

Otázka č. 10: Myslíte si, že kdyby Romové měli bílou barvu pleti (ale stejné způsoby chování), byli by přijímání společností lépe než doposud?

Otázka č. 11: Dokázali byste v rámci sociální sféry pracovat s Romy?

Otázka č. 12: Myslíte si, že sociální práce s Romy je náročnější než práce s jinou cílovou skupinou?

Otázka č. 13: Jak byste jako sociální pracovník podpořil/a integraci Romů?

Otázka č. 14: Myslíte si, že by jste se coby sociální pracovník s Romy domluvil?

Příloha II - Michal Kocáb – Strategie boje proti sociálnímu vyloučení

Kocáb má do konce roku vypracovat strategii boje proti vyloučení

Praha, 23.3.2009 14:49, (ROMEA)

Ministr pro lidská práva a menšiny Michael Kocáb (za SZ) dostal za úkol do konce letošního roku vypracovat vládní strategii boje proti sociálnímu vyloučení.

Na dnešním zasedání o tom rozhodla vláda. Na přípravě materiálu by se měla podílet pracovní skupina složená z expertů různých státních orgánů. Po jednání kabinetu to novinářům řekl ministr vnitra Ivan Langer (ODS).

"Mělo by z ní (strategie) jasně vyplynout, kdo, co, kdy, jak a za kolik (peněz) bude dělat," prohlásil Langer. Podle ministerstva vnitra vládu rostoucí počet lidí žijících v obtížných podmínkách ve vyloučených lokalitách i nárůst aktivit extremistů silně znepokojuje.

"Pro vládu České republiky musí být tento vývoj alarmující, protože v případě, že by nenašla způsob a systém, jak mu čelit, tak by se mohlo řádění extremistických skupin neustále stupňovat," řekl Kocáb. "Nyní rozšiřují svůj okruh působení proti Romům, proti Židům, ale také proti sexuálním menšinám a v budoucnu to může pokračovat," konstatoval.

Langer dnes vládě předložil analýzu příčin sociálního vyloučení obyvatel některých lokalit. Podle odhadu ministerstva vnitra je nyní v Česku takových lokalit celkem asi 300, žije v nich kolem 80.000 lidí. Zvláštní analýzu příčin narůstajícího extremismu Langer ministrům předloží do konce dubna.

Tématu sociálního vyloučení se týkala také situační analýza vyloučené lokality Janov v Litvínově, kterou vypracovala vládní agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách. Ministrům dnes analýzu předložil Kocáb. Podle jejích autorů tam může trvat řešení obtížné životní situace obyvatel převážně Romy obydleného sídliště přinejménším celé desetiletí. Dřívější termín není pravděpodobný ani v případě, že by se o to s plným nasazením okamžitě a koordinovaně pokusili státní orgány, radnice i zástupci neziskového sektoru.

Podle Kocába byl spouštěcím momentem pro vznik vyloučené lokality v Janově krok litvínovské radnice, která prý nepromyšleně privatizovala bytový fond. Kocáb hovořil i o následné "laxnosti" úřadů. Kromě extremismu obyvatelům Janova podle analýzy nyní nejvíce ztěžují život organizovaný zločin, drogové gangy a lichváři.

ABSTRAKT

NEZBEDOVÁ, J. *Názory studentů Teologické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích na integraci Romů do společnosti*. České Budějovice 2009. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. David Urban.

Klíčová slova: Romové, menšina, majorita, sociální vyloučení, identita, integrace

Celá práce se zabývá integrací Romů do české společnosti. Je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

Teoretická část obsahuje vysvětlení základních pojmů, popisuje vztah romské minority a české majority, identitu Romů, sociální vyloučení Romů, integraci Romů a její nástroje. V závěru teoretické části je popsána sociální politika, programy vlády v oblasti integrace Romů.

Praktická část obsahuje vyhodnocení rozhovorů se studenty, ve kterých byly zjišťovány názory studentů na integraci Romů do společnosti, na jejich osobní vztah k Romům a pohled studentů coby budoucích sociálních pracovníků na sociální práci s Romy. Výsledky rozhovorů jsou shrnuty v závěrečné diskuzi.

ABSTRACT

NEZBEDOVÁ, J. *The student opinions of Theological Faculty Southbohemian university in Budweis on the integration of the Romanies into society.*

České Budějovice 2009. Bachelor's Thesis. Jihočeská University in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Applied Theology. Advisor Mgr. David Urban.

Keywords: Roma, minority, majority, social exclusion, identity, integration

The thesis is focused on integration of Roma people into the Czech society. It is composed of two sections: theoretical study and field inquiry.

The theoretical study explains basic terminology and goes on to describe relationships between the Roma minority and the Czech majority, the Roma identity, social exclusion of Roma people, integration of Roma people, and its' mechanisms. In its' conclusion, it describes social policy and government programs in the area of Roma integration.

The field inquiry comprises of interviews conducted among students. The interviews focused on students' opinions of Roma integration, their personal relationships with Roma people, and their view of social work with Roma people considering the students' future roles as social workers. Interview results are summarized in the final debate.